

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

20. De peccatis, quæ ieiuniorum violatione committuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

aduersus ea, quæ tantum Regula præcipit aut prohibet, valet, si fuerit impune permiffa. Hinc est, vt in Hispania, si apud ipsos Monachos S. Benedicti Regulam professos, sit inducta consuetudo in Sabbatis extremas animalium partes edendi, ea valeat, non quia laicorum consuetudo ad Monachos protendatur, vt Superiori quæstione iam dixi; sed quia sit consuetudo, Monachorum vsu approbata, quæ sicut legem humanam ex toto, vel ex parte interdum abrogat. Sic etiam Religiosi instituti Regulam ex ea parte, qua tantum est iuris humani, non diuini, vel naturalis, vel communis.

Quartò quæritur, An aduenæ & peregrini in ieiunijs, indigenarum & incolarum consuetudinibus teneantur? Respondeo, è communi omnium sententia teneri consuetudinibus, apud quos comorantur & habitant: vel si ad eos venerint, causâ habitandi apud eos: & hoc non solum ne cæteris præbeant offensionem, sed absolute etiam & simpliciter citra vllam offensionem; vt si clam & occultè comedant, satis enim est, si domicilium in loco habeant, aut in eo commorentur: vt patet ex l. *Hæres absens ff. de Iudicijs*, & colligitur ex c. *Illud*, & c. *Illud* dist. 12. vbi Ambrosius Augustino respondit: *Ad quamcunque Ecclesiam accesseris, eius consuetudinem serua.* Idem etiam constat ex c. *Quæ contra* dist. 8.

Verum illud dubiæ quæstionis est, An viatores teneantur consuetudinibus eorum, per quorum loca transeunt, quia non in his locis comorantur, nec ad ea se conferunt habitandi gratia. Hanc quæstionem breuiter tractauit Glossa in cap. *Illud*, dist. 12. & c. *Quæ contra* dist. 8. & ibi Geminianus, Præpositus, & Archidiaconus, & Turrecremata. Dux sunt opiniones; prima negat absolute eos teneri, sed solum causa vitandæ alienæ offensionis; quare si priuatim, & occultè edant, possunt vti cibis, quibus vtebantur in patria. Sic Præpositus, Archidiaconus, Geminianus, Turrecremata, cum Glossa in c. *Quæ contra* dist. 8. Ita Paludanus in quarto dist. 15. quæst. 4. art. 3. Antonin. *secunda par. tit. 6. cap. 2. §. 2. Rosel. Ieiunium nu. 16. Silu. Ieiunium quæst. 2. num. 2. & q. 10. num. 28. ad finem.* Id probant ex cap. *Illud*, dist. 12. Nam Ambrosius respondit Augustino, consuetudinem esse seruandam ad quamcunque Ecclesiam quis accesserit, ne alijs offensio præbeatur; ergo vbi nulla est aliorum offensio, mos nostræ gentis, ciuitatis, vel populi seruandus est. Et in l. *Hæres absens*, §. *Proinde ff. de Iudicijs* statuitur, vt aduenæ, qui certo loco domicilium habet, tabernam, vel officinam conductam, eo loco conueniarur. Si verò sic venit, vt confestim discedat quasi viator, durissimū est, vt tot locis conueniatur, quot quis nauigans vel iter faciens delatus est. Et in l. *Dëbitor*, ff. *De Pignoribus*, solum obligantur legibus ciuitatis perpetuo habitantes; dicitur enim ibi, *Quæritur, an & Stichus villicus & cæteri serui ad culturam missi & Stichus vicarij obligati essent?* Respondit, eos dumtaxat, qui hoc animo à domino indulti essent, non temporis causa accommodarentur, obligatos. Secundaverò opinio affirmat, viatores, & eos, qui iter faciunt, etiam absque domicilio, gentis, vel populi, ad quem veniunt, consuetudinibus teneri. Sic Conarruias lib. 4. *variæ. resolut. cap. 20. num. 8. prope finem*, vbi citat Bo-

nifacium, Cardialem & Abbatem. Sic etiã Maior in quarto dist. 15. q. 5. contra Præpositum & Paludanum. Sed reuera durissimū est, viatores & iter facientes ligari in ieiunijs, consuetudinibus eorum, per quorum loca transeunt, vt tot ieiunia seruare cogantur, quot sunt loca gentis, per quæ deferuntur, & ad quæ veniunt non voluntate commorandi, sed alio transeundi. Prima igitur opinio est verior, aduenas ratione domicilij, tabernæ, vel officinæ, pergulæ, vel horrei conducti consuetudinibus gentis vel populi teneri; item viatores si aliquo venerint voluntate habitandi, ligantur consuetudinibus eorum, per quorum loca deferuntur, deducuntur, pergunt, & transeunt. Nihilominus tamen si his in locis prouideant vel coeant, cibis quibus vtuntur incolæ, vt sci debent ad vitandam offensionem aliorum. Et hæc omnia puto primam opinionem dicere voluisse. *Quæres* an viator, qui per loca transit, in quibus de more carnes comeduntur, possit turbè carnis vesci in illis locis, quamvis eo tempore consuetudine, vel statuto suæ gentis, sit carniū esus interdictus? Respondeo, posse eos vti carniibus: nam est viator in ijs, quæ ad potenas, odia, & onera pertinent, non obligetur consuetudine gentis, per cuius loca transit; in ijs tamen, quæ gratiam, fauorem, & honorem continent, potest gaudere, & vti consuetudine gentis, vel populi, per cuius loca transit: sicut Nouitius gaudet priuilegijs Ordini, vel Religioni, cuius nouitius est, concessis: quamvis non teneatur legibus & statutis ordinis, vel Religionis. Non habeo Auctorem hoc asserentem: sed hoc mihi probabile videtur.

Caput XX.

De peccatis quæ Ieiuniorum violatione committuntur.

Primò quæritur, An omnia ieiunia sint libera, an potius quæ sunt ab Ecclesia indicta, seruari necessariò debeant? Nostri temporis Hæretici sentiunt, omnia generatim ieiunia esse libera: vnde ieiunia non damnant, nec tollunt, sed aiunt illa cuiusque arbitratu esse suscipienda: quam hæresim olim tradiderunt Aeriiani, vt referunt Epiphanius hæresi. 75. Philaster, & Augustinus de eodem. Hoc autem probare, & ostendere illi se putant primū ex illo Apostoli primū ad Timotheum primo, *Iusto lex non est posita.* Deinde quia liberi sumus à iugo veteris legis in libertatem vocati. Præterea Augustinus Epist. 86. ita scripsit ad Casulanum. *Si meam sententiam quæris, ego in Evangelicis, & Apostolicis litteris, totiq; Instrumentis, quod appellatur testamentum nouum, omnino id reuolucos, video esse ieiunium præceptum: quibus autem diebus non oportet ei ieiunare, & quibus oportet, præcepto Domini vel Apostolorum, non video definitum.* Hæc Augustinus. Denique adferunt Hæretici historiam Spiridionis Episcopi, quam supra ex Sozomeno lib. 1. Ecclesiast. *Histor. cap. 11.* & Nicephoro lib. 8. cap. 41. retulimus; & historiam de Attalo illustri Martyre, & Alcibiade, quæ inferius producem^{us} ex Euleb. lib. 5. *Ecclesiast. hist. c. 3.* & Nicephoro lib. 4. cap. 18.

Cæterum

Ceterum Catholica est sententia, ieiunia ab Ecclesia indicta observare nos oportere, alioqui violata, animæ noxam asserre. Quamvis autem, ut superius indicavi, quorundam fuerit Catholicorum sententia, lethalem culpam cum non admittit, qui hæc ieiunia prætermittit, nisi quodam animi contemptu negligat, attamen communis & certa est omnium opinio, lethalis, vel venialis saltem peccati labe animam pollui, si absque iusta causa, etiam quæ nullum contineat contemptum, violaverit. *Canone 68. Apostolorum, a matheate feriuntur laici, qui Quadragenarium numerum non servaverint, nisi corporis imbecillitate fuerint impediti. In Concilio Gangrensi cap. 69. habetur: Si quis eorum qui exerceantur, absque corporali necessitate se insolenter gerunt, & iradita ieiunia, que communiter servantur ab Ecclesia, dissolvat, perfecta in eo respiciet ratione; anathematis sit. Concilium Toletanum 4. Canon. 7. Sic statuit. Quicumque in die Passionis Dominicæ, præter pauculos senes, & languidos, ante perambulationem præces ieiunium soluerit, à Paschali gaudio depellatur, nec in eo Sacramentum Corporis, & sanguinis Domini percipiat, qui diem passionis eius per abstinentiam non honoravit. Concilium Carthaginense 4. Canon. 64. Clericum quendam propter violatum ieiunium, & Superiori gradu ad inferiorem deiecit. Ambrosius itidem *Serm. 25. Quisquis Christianus, inquit, confertur à ieiunando non impleverit Quadragesimam, præter rationis & continentie reus tenebitur. Ibidem: bis dicit non esse leve peccatum: & demum quantum sit peccatum, ieiunium Ecclesiæ temere violare, ostendit exemplo de ieiunio à rege Saule vniuerso populo indicto, & à Ionata, filio eius per errorem præmissis. Augustinus *Serm. in Sabbato ante Quadragesimam. Alijs diebus, ait, ieiunare, remedium est, ac premium: in Quadragesima non ieiunare, peccatum est. Alio tempore qui ieiunat, accipit indulgentiam: in Quadragesima qui non ieiunat, sentiet poenam. Hæc illi patres. Armeni etiam, cum in sabbatis tantum, & Dominicis diebus in Quadragesima vescerentur ouis, & butyro, Synodus sub Imperatore Iuliano, in Trullo coacta. *Can. 56. lege cauit, ne quis oua, ac butyrum ederet in Quadragesima: Alioqui, inquit, Clericus deponatur, Laicus à communionem ardeatur. Quæ item Synodus Toletana, Capite nono, grauius verbis Quadragenarij obseruantiam ieiunij præcipiens, *quisquis, inquit, absque inuitabili necessitate atque fragilitate, ut euidenti languore, sic etiam impossibilitate diebus Quadragesimæ system carnium præsumpserit attentare, non solum reus erit refectionis diei Dominice, nec non etiam alienus à sancta eiusdem diei communionem. Et hoc illi cumuletur in poenam, ut ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstinere, quia sacris diebus abstinentiæ, oblitus est disciplinam. Illi vero quos aut etas incarnat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare presument, quam à sacerdote permisionem accipiant. Ita Synodus. Quanto satius olim Byzantini fecerint, ita refert Nicephorus *libr. 17. Eccles. Histor. capit. 32. Cum fames Byzantijs increbuisse, Iustinianus Imperator præcepit, ut secunda statim ieiunii Quadragenarij hebdomada, carnes in foro venales exponerentur. Et hoc quidem sic per vim actum. Populus autem, inquit Nicephorus, qui pietatem sibi consecrandam statuisset, neque eas emebat, neque edebat, morrem sibi potius subeundam ratus, quam quicquam de patrijs moribus, & tra-******

ditionibus mutare. Et certè Augustinus in *Epist. 86. ad Casulanum, & Hieronymus in Epist. ad Lucinum Boeticum* de Ieiunijs agentes, Maiorum instituta & consuetudines docent esse pro legibus habendas. Id verò quod principio est obiectum, ex Apostolo; Iusto legem non esse positam: Patres communiter interpretantur: Quia Iustus sponte sua præstat quod lex iubet, nec ad id poenæ formidine mouetur, aut trahitur. Ad historiam verò Spiridionis & Attali, commodiori loco inferrius respondebo.

Secundò queritur, An certis diebus & temporibus ieiunia seruare, sit Iudaicæ superstitionis ritus? Id Hæretici asserere non dubitant, immò, in Nouo etiam Testamento aiunt esse prohibitum certis diebus ieiunia colere. Nam ad Romanos. 14. scribit Apostolus: *Alius iudicat diem inter diem: alius autem iudicat omnem diem: & ad Galatas quarto. Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos.* Deinde quia Christus & Apostoli, ut apertè Augustinus *Epistola 86. testatur, nullos dies certos constituerunt, qui ieiunio deputarentur.*

Ceterum quicquid Hæretici delirent, conuenit inter Catholicos, ieiunium certis diebus ac temporibus suscipi & agi debere, quia id præcipiat Ecclesia, aut consuetudo recepta seruet. Nec tamen inde continuò fit, ut vsu Iudaicorum dies, menses, & tempora colamus. Nam vt ex Hieronymo super *Epist. ad Galatas cap. 4. illis verbis, Dies obseruatis & menses, manifestè colligitur, illi obseruabant dies & tempora in memoriam, & recordationem præteritorum, & vt vmbra ac figuras rerum futurarum; Nos verò, ob tristitiam & Iudicium Apostolorum ac Martyrum, & ob imitationem & exemplum Christi Domini. Non igitur, ut isti nugantur, nos dies obseruamus, quia lex antiqua præceperit; sed quia Ecclesia iussit, ac Maiorum nostrorum mos & consuetudo quasi legem præscripsit. Et licet Augustinus dixerit, in Nouo testamento ieiunium præcipi; sed quibus diebus sit ieiunium seruandum, & quibus non obseruandum, nec Christum, nec Apostolos instituisse, parum tamen refert: tum quia solum videtur locutus de præcepto scripto, non autem viua voce tradito, tum etiam quia alibi saepe docet has esse Apostolorum Constitutiones. Et quamvis tales non essent: ait tamen ille, Maiorum consuetudines & instituta pro legibus habenda.*

Tertiò queritur, An abstinere à certo ciborum genere, Iudaicam sapiat superstitionem & ritum? Hæretici ieiunia quidem admittunt, sed libera dumtaxat & voluntaria, ut dixi: ita ut quando cuique liberum fuerit ea suscipere, fas sit, non lex, & præceptum. Sed ciborum delectum in ieiunijs condemnant: ita ut ieiunium nihil aliud esse fateantur, quam temperantiam, qua quis in mediocritate quadam, quoscumque cibos voluerit, sumat: ac propterea censent esse contra Christi Domini præceptum, & Apostolorum institutum, in ieiunijs certa ciborum genera prohiberi. Nam Matth. quinto Dominus ait: *Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.* Item Luc. 10. *In quamcumque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate que apponuntur vobis,*

vobis, Actorum decimo dictum est Petro: *quod Deus purificauit, tu commine ne dixeris*: Genes. etiam primo & nono dixit Deus: *Omnes pisces maris manus vestrae traditi sunt*; Et omne quod mouetur & uiuit, erit uobis in cibum: quasi olera uirentia dedi uobis omnia. Ad Titum dicit Apostolus: *Omnia munda munda; conquinatis autem & infidelibus, nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum mentes & conscientia*: 1. ad Corinthios decimo: *Omne quod in macello uenit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Domini enim est terra, & plenitudo eius. Si quis uocat uos infidelium, & uultis ire; omne quod uobis apponitur, manducate*. 1. ad Timoth. 4. *Omnis creatura Dei bona est, & nihil rejicitur, quod cum gratiarum actione percipitur, sanctificatur enim per uerbum Dei, & orationem*: ad Coloss. 2. *Nemo uos iudicat in cibo aut in potu, aut in parte diet festi*. 1. ad Timoth. 4. Spiritus manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam a Fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis demoniorum, prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus: & ijs qui cognouerunt ueritatem. Præterea, ueteris legis fuit, inter cibos distinguere, alios mundos, alios immundos. Postremò apud Eusebium lib. quinto cap. tertio *Histor. Ecclesiasticæ*. & Nicephorum lib. quarto cap. 13. narratur historia de Attalo martyre, qui cum uideret Alcibiadem quendam eadem ex causa, ac se, nimirum ut Christum confiteretur, in uincula coniectum, eodem uti squalido uiuendi genere, quo cum liber adhuc a uinculis esset, usus antea fuerat, nihil ut præter panem ederet, nihil præter aquam biberet: quoniam reuelatum illi fuerat non rectè agere Alcibiadem, qui creaturis Dei non ueretur, & alij præterea offensionis occasionem relinqueret, peruersit Alcibiadi, ut intrepidè cuncta usurparet, ac proinde Alcibiades postea nullo discrimine omne genus cibi, citra satietatem tamen cepit, & gratias Deo egit, qui quod ei defuerat, ita expleuisset.

Veruntamen una est, & concursus omnium Catholicorum sententia, nullum cibum esse per se malum, ac proinde Ecclesiam in diebus ieiuniorum a certis cibis abstinere: non quò eos damnet ac iudicet esse per se detestabiles, & naturali iure damnatos, sed eo tantum, ut corpus castiget & domet, ac contineat se à delicatis ciborum generibus. Fuit hæresis Manichæi, Priscilliani, Marcionis & aliorum, qui à certis quibusdam cibis abstinere, tanquam natura sua malis, & immundis: ac ideo editi ab Ecclesia Canones sunt, quibus ea hæresis damnatur. In primis extat Apostolorum Canon 22. quic sic habet: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus non propter mentis exercitationem, sed propter abominationem festis diebus uino, & carnibus non uicitur, deponatur*. In Synodo Ancyrana Can. 14. Sic decernitur: *De ijs qui in Clero sunt Presbyteri, uel Diaconi, & abstinent à carnibus, hoc placuit statui, ut non tanquam immundas contemnant, sed contingant à quibus quis se continere uoluit, habeant potestatem, ita tamen ut eas pollutas esse non iudicent*. Synodus Toletana prima: in assertionem fidei, ad finem. *Si quis dixerit, aut crediderit carnes animum seu pecorum, que ad escam date sunt, non tantum in castigationem corporis abdicandas, sed tanquam immundas execrandas esse, anathema sit*. Concilium Bracarense 1. Can. 14. *Si quis immundos putat cibos carniū, quos Deus in usum hominum de-*

dit, & non propter afflictionem corporis, sed quasi propter immunditiam earum, abstinat; ita ut nec olera cum carnibus cocta gullet sicut Manichæus & Priscilliani dixerunt, anathema sit. Iure itaque naturalis nullus est cibus per se malus: iure uero diuino in ueteri Hebræorum populo discreti sunt cibi, ita ut alij immundi haberentur, alij mundi: sed præceptum fuit quod ad illius populi cæremonias pertinebat, quæ Christi Domini morte sunt abrogatæ. Quare Paulus Apostolus in locis paulò antè productis ostendit, Christiano non esse abstinendum à cibis tanquam natura sua malis, quod fuit Hæreticorum dogma, quos in spiritu prædixit esse uenturos. Item docuit non esse abstinendum à cibis, more & ritu Iudæorum, quorum cæremoniarum iam erant sublata & extinctæ, nunquam amplius uel legis seruanda. Et hoc dictum est Petro; ne scilicet cibos amplius ex Mosis lege discerneret. Nunquam tamen Apostoli docuerunt non esse à certis cibis abstinendum ut corpus castigetur, & sensus refrenentur, & mens ad cælestia contemplanda promptior, & expeditior reddatur. Et Christus dicit: *Non quod intrat in os, conquinat hominem*: quia reuera caro, que in die ieiunij comeditur, non per se animum commaculat, sed uoluntatis affectus, Ecclesiastici ieiunij præceptum negligerit: Attalus etiam Martyr meritis Alcibiadem admonuit: quia nimirum illa nimiam seruabat abstinentiam, occasionem offensionis alijs præbebat: credebatur enim à cibis abstinere, tanquam per se malis & immundis, aut quòd ritu Iudæorum putaret legem ueterem cibos discernentem seruare oportere. Ecclesia itaque in suis ieiunij præcipit esse abstinendum à carnibus ad carnis lasciuiam comprimendam.

Quarò queritur, Cuius uirtutis sit opus Ieiunium? Respondeo, esse officium Temperantiæ: quare qui Ieiunium ab Ecclesia indictum uiolat, intemperans est. Et quamuis sint qui doceant, eum Inobedienciæ crimen admittere, qui imperata ieiunia negligit: nos non negamus id ita esse, si ea prætermittat, quia parere legitur: Nihilominus tamen quodcumque sine iusta & legitima causa ieiunium quis indictum prætermittit aut soluit, contra temperantiæ crimen admittit.

Quintò queritur, An si quis ieiunium in certo die indictum uiolat, aut quia non potest, aut quia non uult id seruare, debeat alio die ieiunium suscipere? Quidam senserunt non quidem in uicium ieiunium prætermittendum, esse alio die seruandum: quia si quis, inquit, ob corporis imbecillitatem ieiunium non seruat, non debet in alium diem transferre. At is qui qui eo die ieiunium solueret, quia uel horam edendi anteuertit, uel quia amplius quam semel edit, debet alio die ieiunium seruare, ut præcepto satisficiat. Id ostendunt primùm, quia in cap. Ex parte de Obseruat. ieiunio. Sic habetur: *Ut ieiunium, quod in Sanctorum per uigilia seruari debet, in alium diem transferatur, quando per uigilia in diem festum incidit. Deinde in l. Celsus §. sed ipse. ff. de Receptis arbitri dicitur: Si cui præcipiatur ut soluat intra Calendas Ianuarias, & non soluit, debet deinde soluere: quia duo mandata in uno continentur, nimirum ut soluat,*

vt iouat, & iouat intra Ianuarias Calendas. Et in cap. cum dilecti, de Dolo & Contumacia: Si cui imperetur, vt intra certum diem se in iudicio sistat, nisi fecerit, debet elapso eo die venire. Ergo à simili cum precipitur nobis, certo vt die ieiunium seruemus, duo præcepta continentur, nimirum ieiunij, & certo die ieiunium suscipiendi. Ceterum Abbas in cap. primo. De Observat. ieiunio. expressè docet non esse alio die ieiunium seruandum. Et probat à simili: quia si quis die festo rem diuinam non audierit, non debet eam alio die audire. Et si quis Sacerdos certo die Diuinum Officium omiserit, id persolvere sequenti die non cogitur. Si mihi relinquatur vltus fructus ad biennium proxime futurum, & impediatur, petere non possum vltum fructum alterius biennij, quia non est idem vltus fructus. I. Si vltus fructus mihi. ff. de vltis, & vltus fructus, legatis. Atque hæc est communis opinio, & vera, Palud. quarto distinctione 15. questio. quarta. articulo quinto, ad finem. Sylu. in verb. Ieiunium questione vltima, numer. 22. Angelus numer. 21. Rosel. mon. 24. & Tabien. numer. 14. Addit verò Palud. loco citato: qui vouit se bis aut semel in hebdomada ieiunium suscipitur, & diem certum non constituit, si in vno die ieiunium cepit violauerit, quia voluit culpa sua violare, vel quia legitime impeditus ieiunium seruare non potuit, debet in alio die eiusdem hebdomade ieiunium colere, vt suum votum impleat, antequam hebdomada elabatur. Sic intelligo, quod dicit Palud. eo loco: alij putant sensum Paludani esse: eum debere ieiunium suscipere in alio die etiam alterius hebdomade.

Vt argumenta verò obiecta diluantur, annotandum est, dupliciter aliquid ad certum tempus imperari: Aut enim imperatur in cultum, & honorem certi temporis, Aut ne res diutius prorogetur. Primo modo quando quippiam precipitur, si constituto tempore non fiat, eo transacto, amplius fieri non debet, & talia sunt præcepta ieiunij seruandi certis temporibus, & sacrum audiendi diebus festis, & quotidie Diuinum Officium persoluendi. Pari ratione qui debet operas certi diei, & impeditur, nõ debet operas alterius diei, quia non sunt ea dem operæ hodiernæ, & crastinæ, nisi non sortem. ff. libertas. ff. de condit. indebi. Posteriori modo quando aliquid imperatur, nisi fiat tempore statuto, fieri debet eo elapso: & tale est præceptum, vt Titius iouat intra Calendas Ianuarias: item, vt in iudicium ad certum diem veniat: tale idem, vt semel quotannis quisque Sacerdoti sua peccata confiteatur: talia etiam erant olim mandata, vt in Paschate & Pentecoste baptisma susciperetur. Palud. 4. dist. 17. quest. 2. art. 5. vers. secundum casum. Nec obstat quod Ecclesia iusserit, ieiunia, quæ in Perugilijs Sanctorum seruari nequeunt, in diem proximè præcedentem transferri: quoniam id peculiare est in eiusmodi ieiunijs. Sic enim Ecclesia sua auctoritate constituit.

Secundo queritur, An si duo ieiunia ab Ecclesia indicta in eundem diem inciderint, debeat eorum alterutrum in alium diem transferri. Respondeo cum Archidiacono in cap. De ieiunio distinctione 76. & Ioanne Andrea in cap. cum in cunctis, §. 1. de elect. Non esse transferendum, generatis enim Ecclesie con-

suetudo habet vt vtrique præcepto satisfaciamus vnico ieiunio.

Septimo queritur, An qui ieiunium violat, cum duo ab Ecclesia indicta ieiunia seruari deberent, duplex peccatum admittat; vt si perugilium S. Matthei in Quadragesimam, aut perugilium S. Matthei in Quattuor anni Tempora incurrerit. Nauar. in Manuali cap. 11. nume. 4. vers. ex quo colligitur, respondet, duplici peccato seipsum obstringere, quia duo præcepta perfringit, quippe qui duas leges, & iura conuellit. Sed verius est quod alio loco dictum & ostensum est à me, non committi nisi vnum peccatum tantummodo: quia peccata nõ multiplicantur specie vel numero nisi ratione rei obiectæ, vel finis propositi, vel alicuius alterius adiuncti, hoc est, circumstantiæ adhibitiæ, vel quia actus peccati repetitur, non autem sola distinctione præcepti: alioqui enim furtum lege naturali, diuina, Canonica, & ciuili veritum, quatuor turpitudines haberet. At in præsentia questione nihil horum contingit: neque enim est species rei obiectæ diuersa, neque finis, vel alia circumstantia distincta, neque actus replicatur. Dices peccatum numero distingui, quia præcepta diuersa violantur. Hoc nihil efficit; quia actus peccatorum, numero non differunt, nisi quia res obiectæ distinguitur, aut quia actus geminatur, & neutrum in præsentia locum habet. Præcepta verò quamuis multa sint, nisi ad diuersas virtutes pertineant, nouam peccati speciem nulla ratione conficiunt, vt suo loco fufus comprobauit. Quemadmodum si quis millies idem votum confirmet, quamuis illud postea perfringat, vnum peccatum admittit. Quare Monachus, qui ratione voci quod fecit, & ratione regulæ & instituti monastici certo die ieiunium debet suscipere, si omittat, dupliciter peccat, quia duo illa præceptorum vincula quibus tenetur, ad diuersas virtutes spectant: vnde quatenus facit cõtra votum, sacrilegus est, vt verò facit contra suam regulam monachalem; peccat vel contra temperantiam vel contra regulæ præceptum.

Octauo queritur, An qui initio Quadragesimæ deliberat toto eo tempore ieiunium soluere, tot numero peccata, siue vnum peccatum tot deformitatum committat, quot sunt Quadragenarij ieiunij dies? Respondeo, committere, perinde atque is, qui statuit rem diuinam omittere tribus diebus festis, triplici peccato sese polluit: & similiter sacerdos, qui in animo haberet tribus diebus diuinum Horariorum precum officium prætermittere. Quoniam peccata numero, quod attinet ad peccati turpitudinem siue deformitatem, distinguuntur, quando res voluntati obiecta numero differt, siue vno simul voluntatis actu, siue pluribus approbetur & placeat. Vt si tibi in animo sit tres quatuorue homines occidere, aut verberibus cedere, aut tria furta, vel periuria, vel sacrilegia committere.

Nono queritur, An ieiunijs debeant adiungi eleemosynæ, preces, vigiliæ, & alia huiusmodi pietatis officia? Respondeo, olim quidem, vt constat ex Patribus præsertim Ambrosio, Augustino, Leone, ieiunia cum eleemosynis, precibus, vigilijs, & alijs id generis operibus de more coniungebantur. Vnde in cap. Solem, de consecratione

distinctione prima, ex Concilio Cabilonensi dicitur: Auditis Missarum solemnibus & Vesperinis officijs, & largitis elemosynis, ad cibum accedendum est. Præterea pridianis Apostolorum, & aliorum primarium Martyrum diebus Christiani ieiunia seruabant: & deinde pernoctantes, & ad sacras ædes conuenientes, vigilias agebant. Postea verò vsu & more sunt vigilie sublata, & ieiunia remanserunt, ac vigiliarum nomen ipsis ieiunijs attributum est. Consuetudine quoque factum est, vt ieiunia nostra careant illis comitibus, quos antea solebant habere, nimirum precibus & elemosynis, quorum tamen aliqua adhuc vestigia permanent in ijs ieiunijs, quæ publicè Romanus Pontifex in communem omnium salutem sepe constituit, cum Iubilicium, quod appellant, promulgat, indicit enim triduanum ieiunium, & de cernit etiam, vt in eo triduo elemosyna erogentur, & vt fiant solemnes & publicæ supplicationes, & vt quisque priuatim preces fundat ad Deum, ac in ea hebdomada suorum faciat peccatorum confessionem, & Dominico die proxime sequenti Eucharistiam omni expurgata criminù labe percipiat.

Decimò quæritur, An superior, cuius consensu & beneficio quis lege ac vinculo ieiunij soluitur, debeat ieiunium in aliud pietatis officium commutare? Respondeo, ex Patrum doctrina, Ambrosij, Prosperi, Augustini, & aliorum, cui iusta ac legitima causa ieiunium relaxabatur, in aliud pium opus permutabatur. Nunc verò sepe numero Superior aliquem ieiunij vinculo soluit, nec tamen vllum aliud pietatis opus imponitur, quamuis in Iubilæis solat facultas concedi, vt qui ieiunium suscipere nequit, in aliud pietatis officium arbitrio Confessarij commutet.

Vndecimò quæritur, An peccet famulus vel ancilla mensam sternens & parans, ac ministrans cibos Domino, quem nouit ieiunium soluere? Respondeo cum Caietano in secunda secunda q. 147. articulo quarto, versicul. Occurrit hoc in loco dubium; minime: quoniam munere suo fungitur, quod alijs quoque diebus ac temporibus obire consuevit. Dices; Dominus prandendo aut cœnando peccat, ergo famulus quoque aut ancilla: siquidem cum eo simul operari videntur. Respondeo, famulum nequaquam operari pariter cum domino in malo & peccato, sed præstare officium & ministerium, quod alioqui suo domino debet. Deinde, obijcies; Cum dominus imperat famulo; Para mihi cibos, & sterne mensam, iubet quod malum est, ergo famulus ei obtemperando peccat. Respondeo, si dominus imperaret rem per se malam, famulo non liceret, domino imperanti parere, cum rem sibi imperatam nequaquam posset bene obire & exequi. Cum verò Dominus petit à famulo rem sua natura per se indifferentem, tuta conscientia famulus obtemperat, quamuis deprauatus sit domini affectus, famulus enim facit id, quod fieri iure potest. Cum dominus itaque iubet parari sibi cibos, non iubet rem per se malam, ac proinde famulus suo muneri satisfaciens non peccat. Est quidem domini affectus, vt paulò ante dixi, malus, in quo famulus minime consentit, sed solitum officium

famuli dominus petit, quod malù non est, & ideo famulus iure consuetum suum officium domino præstat.

Duodecimò quæritur, An lethale peccatum committat is, qui inuitat ad cœnam in die ieiunij eum, quem nouit alioqui cœnaturum? De hac quæstione Caietano in secunda secunda, questione 147. articulo quarto, Mai. 4. distinctione 15, questione quarta, §. Dubitatur. Nauarr. in Manuali cap. vigesimo primo, numer. 24. Respondeo, in primis lethalius peccare eum, qui inuitat, si is, qui inuitatur, cœnet, cum alias si inuitatus non esset, ieiunium seruaret: tunc enim qui inuitat, causam dat vt ieiunium soluat is, quem ad cœnandum inuitat. Et hoc locum habet in eo qui inuitat, quem certò nouit, vel probabiliter credit, vel dubitat esse obligatum ad ieiunium seruandum. Nam secus est de eo qui inuitat, quem nouit, aut probabiliter credit esse à ieiunij lege solutum ac liberum. Colligit Maior loco citato, peccare patres familias, & dominos ministrantes filijs, seruis, & famulis cibos, quorum vsu, sciunt aut dubitant probabiliter eos ieiunium violaturos, de quo dicam quæstione proxime sequenti. Sed quid dicendum, si inuites ad cœnandum alterum, qui est ad cœnam paratus, cum tamen seruare possit ac debeat ieiunium? Respondeo cum Caietano in loco citato, te lethalius peccare, qui inuitas alterum ad peccatum continuandum, & exequendum: quia scilicet nemini fas est ad malum exequendum inuitare, vel allicere quemquam etiam paratum ad malum faciendum. Nam peccatum est, non solum velle malum facere, sed etiam facere malum, & complere. Quod si inuitas aliquem ad cœnandum tecum, qui erat cum alio, vel alibi cœnaturus? Caiet. loco citato, & Nauarr. in Manuali cap. 21, numer. 25. Respondent te non lethalius peccare, quia non peccant, qui hospitio viatores excipiunt alioqui etiam ad ieiunium seruandum obligatos, & inuitans, vt domus suæ potius quam alibi cœnent, eo quod non inuitant simpliciter ad cœnandum, sed ad cœnandum ibi, & non alibi. Probabilis est opinio, quoniam non offers cœnam; sed domum & locum cœnæ. Item cum inuitas alterum, cum alio cœnaturum, vt tecum cœnet, non offers illi simpliciter cœnam; sed offers te tanquam socium in cœna, cum tu iure cœnare queas.

Sed peccatne qui alterum inuitat vrbauitatis, hospitalitatis, amicitie, & gratia ad cœnam simpliciter in die ieiunij? Nauarr. in Manuali, cap. 21, numer. 24. respondet, eum non peccare, si solum inuitat ad cœnam tanquam ad cibum, quo vitam sustentamus: cibum enim sumimus, vt nos alamus, & nutriamus. Probat, quia is tunc non inuitat alterum ad malum, sed ad bonum. Probat etiam à simili: nam fas nobis est mutuum petere ab eo, quem scimus non nisi ad vsuram daturum. Item iure quis Sacramenta petit à Parocho, quem probabiliter nouit non nisi cum peccato sacramenta ministraturum. Tuta conscientia petimus à Parocho iusurandum, quem nouimus per falsos deos iuraturum. Item meretrici donum iure quis locat ad habitandum: iure quis vendit rem suam alteri, quamuis non ouerit ea re illum peccuram vlurum. Sed hæc exempla solum præstant

nos non peccare, cum rem petimus ab altero per se bonam, vel indifferentem, qua ille si velit, bene vti potest; non tamen si rem per se malam petamus, & qua alter bene vti non potest. Nos item non peccamus, si in bonis iure nostro utimur, quamuis nouerimus alios deprauato suæ voluntatis affectu peccaturos. At cū inuitamus ad cenam simpliciter alterum, quem certò, vel probabiliter credimus contra ieiunium facturum, non inuitamus ad rem bonam, & qua ille si velit, vti bene possit, & ideo meo iudicio non sumus à peccato liberi.

Quoddecimò queritur, An pater familias ministrans cenam suæ familiæ, vt filijs, famulis, seruis, cum tamen ieiunium illi seruare deberent, lethale peccatum admittat? Dux sententiæ sunt; vna simpliciter ait, eum grauitè peccare. Medina *Tract. de Ieiunio, questione de his, per qua ieiunium soluitur. Mai. quarto distinctione 15. questione quarta, §. duobus aut.* Altera docet non semper peccare. Dicendum existimo in primis, eum lethaliter peccare, si in die ieiunij compellat familiam, quæ ieiunium agere debet, ad opera, quæ cum ieiunio stare non possunt, si in alium diem differri commodè queunt. Sic Gabr. *secundo distinctione 17. articulo tertio.* Deinde pater familias debet, si commodè potest, ministrare & præbere familiæ alimenta commoda, & licita siue iure permittit in die ieiunij, vt ita familia sustentetur, & simul ieiunium seruare queat debet enim impedimenta remouere, & curare, ne familia debitum ieiunium omittat, aut violet cibis prohibitis utendo. Mai. *loco citato.* Verùm non cogitur vllò præcepto familiam per vim compellere ad ieiunia seruanda: sed tanquàm bonus pater aut dominus lege charitatis, & correctionis fraternæ cogitur familiam monere, & curare, vt ieiunia iudicia ab Ecclesia seruet, & debet eos cibos tantum ministrare, qui in diebus ieiuniorum iure aut consuetudine præscripta permittuntur. Ledesmi. *in quarto Part. 2. quest. 17. artic. 6. dicit. 4.*

Decimotertio queritur, An peccent qui in diebus ieiuniorum cibos prohibitos venales exponunt? Respondeo, Magistratum esse prohibere, ne tales cibi venales exponantur, vt sic multorum peccata deurentur: An verò peccent priuati homines qui huiusmodi cibos vendunt occultè, duæ sunt opiniones. Prima negat ea ratione, quòd nò videantur simul operari cum ijs qui mala fide emunt, quippe qui deprauato voluntatis affectu peccant. Deinde multi sunt, quibus fas est prædictos emere cibos, nec venditores vlla lege coguntur explorare emptorum causas, emane ne iure, an contra ius. Prætereà nemo malus credi potest, nisi id certò & euidenter confiterit: ergo si venditor certò non nouerit emptorem in emendo peccare, vendendo non peccat. Oppositum affirmat opinio secundarum quia inde multorum peccatorum occasiones oriuntur, ea enim data occasione multi ieiunia soluunt ac violant, & lege charitatis debet quisque alium monere, & impedire ne peccet: item quia occasionem peccandi debet quisque præcidere: & hæc opinio videtur quibusdam esse probabilior & verior. Nam ideo Respublica vetat ne tales cibi publicè vendantur. Dicendum existimo: Si quis

priuatum & occultè vendat, non videtur peccare, si nesciat, vtrum bona fide, an mala emptor emat: secus tamen est, si probabiliter nouerit aut dubitauerit emptorem emendo peccare. Nemo malus existimatur & creditur, nisi certò vel probabiliter confiterit eum malum esse.

Caput XXI.

Quenam alia in diebus ieiuniorum sint iure Canonico & ciuili prohibita.

PRIMO queritur, An etiam sint alia, quæ olim ius Canonicum vel ciuile vetterit in diebus ieiuniorum? Respondeo, alia esse, ea nempe quæ sequuntur. Nam in Concilio Laodiceno Canon. 51. & refertur cap. Non oportet de Consecratione dist. 33. questione quarta est constitutum sic: Non oportet in Quadragesima Martyrum natalitia celebrari, sed eorum in Sabbato & Dominica tantum memoria fiat. Idem habetur in cap. Non licet, eadem Distinctione, & questione ex Synodis Græcanicis, quas Martinus Bracarensis Episcopus collegit. Olim Ecclesia Latina hunc morem seruauit, & maxime Ambrosius in Ecclesia Mediolanensi. Vnde Episcopi Hispanienses diem festum Annuntiationis dominicæ transfulerunt in diem 18. Decembris, vt habetur in concil. Toletano. 9. anno salutis humanæ 655. & sacra anniuersaria B. Ambrosij celebritas colitur non in die obitus eius, is enim incidit in Quadragesimam, quarta die Aprilis: ordinatio verò eius in Mensen Decembrem septimo die. Dies quoque festus S. Benedicti olim agebatur in mense Iulio, non Aprili. Nunc verò huiusmodi Canon non est vsu & consuetudine in Ecclesia receptus.

Secundò queritur, An in diebus ieiuniorum iudiciales actus sint iure Ciuili, aut Canonico prohibiti? Respondeo in l. Quadragesima. c. de Ferijs. Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ita lege lata sanxerunt: Quadragesima diebus qui auspicio ceremoniarum paschale tempus anticipant, omnis cognitio inibeatur criminalium questionum. Hæc tamen lex, iam consuetudine est abrogata.

Tertio queritur, An nuptiæ sint in diebus ieiuniorum prohibita? Respondeo, in Synodo Laodicena can. 52. qui Canon refertur in c. Non oportet 33 q. 4. statutum esse, ne in Quadragesima, aut nuptiæ, aut quælibet natalitia celebrentur. Natalitia, Synodus intelligit dies natales Principum, vel virorum insignium, in quibus Epule & conuiuia fieri solent. Nuptiæ verò accipit, prout significant solemnes, eas quas Theologi Nuptiarum benedictiones appellant, quibus coniuges in Sacris ædibus à Sacerdote inter Missarum solemnità sacrari solent. Eodem modo intelligitur quod respondit Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum. & habetur in c. Nec uxorem. 33. q. 4. vbi dicitur: Nec uxorem ducere, nec conuiuia facere in Quadragesimali tempore conuenire posse vllò modo arbitror. Huc accedit quod ex Concilio Hybernensi in eadem dist. & quest. nuper allata c. Non oportet, refertur, nimirum: Non oportet à Septuagesima vsque in Octauam Paschæ, & tribus